

**USPOSOBLJENOST UČITELJEV
ZA PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA
UČENCEV S POSEBNIMI POTREBAMI**

dr. Cveta Razdevšek Pučko

Državna konferenca

***Društva specialnih in rehabilitacijskih
pedagogov Slovenije***

KOPER, 17. aprila 2010

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

IZHODIŠČE: začetno izobraževanje učiteljev ne more usposobiti diplomantov za vse posebnosti, s katerimi se bodo srečevali pri svojem delu.

Pridobiti morajo temeljna pedagoško-psihološka znanja ter splošna načela s področja preverjanja in ocenjevanja znanja, ki jih je potrebno upoštevati pri preverjanju in ocenjevanju znanja vseh učencev.

C.Pucko

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

Nekatera temeljna pedagoško-psihološka znanja:

- **občutljivost za identifikacijo posebnosti pri vseh učencih,**
- **spoznavanje razlik med učenci in zavedanje nujnosti prilagajanja tem razlikam,**
- **presoja o tem, kdaj potrebujejo pomoč drugih strokovnjakov in kje lahko to pomoč dobijo,**
- **poznavanje načel timskega dela...**

C.Pucko

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

Nekatera splošna načela s področja preverjanja in ocenjevanja znanja, ki jih je potrebno upoštevati pri preverjanju in ocenjevanju znanja vseh učencev:

- ➔ Pozitivna naravnost učiteljev: **iskanje znanja in omogočanje učencem, da znanje tudi pokažejo (različni načini, strpnost in dovolj časa); ob optimalnem upoštevanju posebnosti učencev,**
- ➔ **dovolj priložnosti, da učenci pokažejo svoje znanje,**
- ➔ **prilagojena uporaba različnih oblik preverjanja znanja**

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

Nekatera splošna načela (nadaljevanje):

⇒ **več sprotnega, formativnega preverjanja znanja in dosledno oblikovanje formativnih povratnih informacij,**

⇒ **spodbujanje metaučenja in metaznanja,**

⇒ **seznanjanje učencev in staršev s cilji, postopki, oblikami in kriteriji ocenjevanja,**

...

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

VRSTE PREVERJANJA IN OCENJEVANJA ZNANJA

DIAGNOSTIČNO PREVERJANJE (ugotavljanje predznanja, močnih in šibkih področij pri učencu/učencih, vrzeli v znanju, vzrokov za učne težave, namenjeno načrtovanju učiteljevega dela);

PROCESNO PREVERJANJE (spremljanje procesa učenja s sprotnimi korekcijami postopkov poučevanja glede na ugotovitve spremljave);

FORMATIVNO PREVERJANJE (cilj je formativna povratna informacija z načrtom za izboljšanje);

IPSATIVNO PREVERJANJE (vrsta formativnega preverjanja, izrazito individualno, ugotavljanje napredka pri posameznem učencu, ugotavljanje uspešnosti pomoči, nujno pri učencih s PP);

SUMATIVNO OCENJEVANJE (povzema, ugotavljanje in vrednotenje dosežkov ob koncu večjih učnih enot ali nekega obdobja: matura, NPZ).

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

- **FORMATIVNO PREVERJANJE:**
  - je **sprotno**, delno, brez ocen
  - pred ocenjevanjem, daje učencu povratno informacijo: **Kaj ŽE zna, česa ŠE ne zna, KAKO naj svoje znanje izpopolni**
  - učenca usmerja v učenje, ga spodbuja k samovrednotenju, spodbuja meta-učenje

C.Pucko

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

Kje se v dodiplomskem izobraževanju učitelji usposabljaajo za preverjanje in ocenjevanje znanja?

- ➔ pri **splošni didaktiki** (tu spoznavajo utrjevanje, preverjanje in ocenjevanje kot didaktične komponente učnega procesa, še posebej je pomembno znanje o taksonomiji in operacionalizaciji vzgojnoizobraževalnih ciljev);
- ➔ pri **metodologiji s statistiko** spoznajo načela sestavljanja nalog objektivnega tipa oz. testov znanja, merske karakteristike, vrste nalog, posebno pozornost posvetijo analizi testnih nalog;

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

- ➔ pri **pedagoški psihologiji** oz. **psihologiji za učitelje** spoznajo bodoči učitelji psihološke vidike in probleme v procesu preverjanja in ocenjevanja znanja, prednosti in pomanjkljivosti posameznih oblik (ustno, pisno, praktično), sodobne usmeritve na tem področju, spoznajo različne alternativne načine (portfolijo) ter načela opisnega ocenjevanja znanja;
- ➔ pri **specialnih didaktikah** pa spoznavajo značilnosti in posebnosti preverjanja in ocenjevanja znanja na posameznih področjih poučevanja.

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

**Razredni učitelji spoznajo pri
PEDAGOŠKI PSIHOLOGIJI poleg
splošnih načel za preverjanje in
ocenjevanje znanja tudi **opisno
ocenjevanje ter uporabo portfolija**, kar
je še posebej uporabno pri ocenjevanju
učencev s posebnimi potrebami.**

C.Pucko

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

OPIŠNO OCENJEVANJE je namreč ena od možnosti za uresničevanje optimalnega prilagajanja značilnostim/posebnostim posameznih učencev:

- ☺ Opisna ocena je popolnoma individualna (“ipsativna”), omogoča nam oblikovanje atribucij (“pozna se, da si vadi”);
- ☺ lahko zajamemo tudi znotraj-individualne razlike (npr. učenec ima težave le pri ustnem izražanju, lažje piše...);
- ☺ z opisno oceno lažje zajamemo proces učenja, omogoča oblikovanje formativne povratne informacije;

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

Z OPISNO OCENO:

- 😊 lažje opišemo konkretne učne težave in učenca usmerimo v odpravljanje le-teh;
- 😊 lažje ocenimo raznovrstne dosežke (npr. praktične izdelke), ki niso zgolj pisni ali ustni odgovori;
- 😊 učitelj ni omejen s številom stopenj, opisna ocena je lahko tudi podlaga za številčno oceno.

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

ZBIRANJE, DOKUMENTIRANJE DOSEŽKOV v posebni mapi – PORTFOLIJO

Mapa (portfolijo) predstavlja reprezentativno zbirko učenčevega dela in izdelkov v določenem obdobju, na enem ali več področjih. Daje možnost za formativno spremljanje, učenci lahko izdelke tudi izboljšujejo.

Dve vrsti izdelkov:

- ➔ **OBVEZNI**: za vse enaki, kriterijski (npr. narek, delovni list)
- ➔ **IZBIRNI**: izbere jih lahko učitelj ali/in učenec sam

Vsi izdelki so datirani, opremljeni z refleksijami (npr. učenec zapiše (ali pove učitelju, ki zapiše), zakaj je izbral nek izdelek).

Portfolijo je odlična podlaga za ustno preverjanje znanja, tudi za oblikovanje končne ocene.

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

V celoti znanja ni malo, **problem je v razdrobljenosti**, pa tudi v neenotnih konceptih.

- Razdrobljenost na več predmetov sicer na eni strani pomeni spoznavanje tematike v daljšem obdobju (od prvega do četrtega letnika) in z različnih vidikov, hkrati pa je to seveda pomanjkljivost, saj težje, ali sploh ne pride do povezanosti ter do celostnega pogleda na pomemben del pedagoškega procesa.
- **Premalo celosten pogled** je hkrati tudi ovira za uspešnejši transfer na občutljivo področje preverjanja in ocenjevanja otrok s posebnimi potrebami.

Preverjanje in ocenjevanje znanja učencev s posebnimi potrebami

Na področju preverjanja in ocenjevanja otrok s posebnimi potrebami mora učitelj:

- izhajati iz splošnih načel,**
- združiti različna spoznanja,**
- iskati in sprejeti priporočila strokovnjakov, ki učencu nudijo specialno pomoč,**
- ob upoštevanju učenčevih močnih področij splošna načela in priporočila pretvoriti v konkretne, prilagojene oblike preverjanja znanja,**
- upoštevati standarde znanja **ter****
- z upoštevanjem vsega tega presoditi in oceniti znanje konkretnega učenca s posebnimi potrebami.**